17/12/2018

Αφιέρωμα στην Βιβλιοθήκη της Χάλκης

Πατριαρχεία / Οικουμενικό Πατριαρχείο

Ατενίζοντας τη Θάλασσα του Μαρμαρά και το σύμπλεγμα των Πριγκηποννήσων, ο επισκέπτης μπορεί να διακρίνει το μοναστήρι της Αγίας Τριάδος στην κορυφή του λόφου της Ελπίδος. Εδώ ιδρύθηκε το 1844 από τον Πατριάρχη Γερμανό Δ’ η Θεολογική Σχολή της Χάλκης, η οποία δεχόταν φοιτητές όχι μόνο γηγενείς Ελληνες, αλλά και χριστιανούς από όλο τον κόσμο. Το 1971 η σχολή έκλεισε βάσει τουρκικού νόμου ο οποίος απαγόρευσε τη λειτουργία ανωτάτων ιδιωτικών εκπαιδευτικών ιδρυμάτων.

Όπως έχει πει πολλές φορές ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, «δεν θα παραδώσουμε τα μάτια μας στον ύπνο και δεν θα δώσουμε ανάπαυση στους κροτάφους μας, μέχρις ότου δούμε τις κλειστές πύλες αυτού του φυτωρίου του Οικουμενικού Πατριαρχείου να ανοίγουν και πάλι και να υποδέχονται από κάθε σημείο της Οικουμένης νέα στελέχη που σκιρτούν για θεολογική κατάρτιση».

Η Θεολογική Σχολή Χάλκης επί 47 συναπτά έτη βοά εκκωφαντικά με τη σιωπή της. Η σιωπή αυτή, όμως, έμελλε να σηματοδοτήσει ένα νέο ξεκίνημα και άνοιγμα προς τον άνθρωπο, την επιστήμη, την εκπαίδευση. Μπορεί να έκλεισε ως Θεολογική Σχολή, αλλά η Χάλκη απέκτησε «φωνή». Ανοιξε ως τόπος μελέτης στη βιβλιοθήκη

της, ως ίδρυμα υποδοχής φοιτητών για να κάνουν την πρακτική τους εργασία μέσω του προγράμματος Erasmus, ως μοναστικό κοινόβιο, ως προσκύνημα, ως χώρος φιλοξενίας, ως τόπος συναντήσεων, συναυλιών, συνεδρίων και συμποσίων.

Όλα αυτά έγιναν από τον νυν ηγούμενό της, τον μητροπολίτη Προύσης Ελπιδοφόρο, ο οποίος με τον ερχομό του άνοιξε ατύπως τη σχολή και της έδωσε ζωή. Καύχημα για τη Θεολογική Σχολή αποτελεί η πλούσια βιβλιοθήκη της, η οποία είναι η δεύτερη Πατριαρχική Βιβλιοθήκη έπειτα από εκείνη που βρίσκεται στο Οικουμενικό Πατριαρχείο. Η ιστορία της φθάνει στους βυζαντινούς χρόνους, στον Θεόδωρο Στουδίτη, τον Πατριάρχη Μέγα Φώτιο και στην Αικατερίνη την Κομνηνή.

Όπως έχει πει πολλές φορές ο Οικουμενικός Πατριάρχης Βαρθολομαίος, «δεν θα παραδώσουμε τα μάτια μας στον ύπνο και δεν θα δώσουμε ανάπαυση στους κροτάφους μας, μέχρις ότου δούμε τις κλειστές πύλες αυτού του φυτωρίου του Οικουμενικού Πατριαρχείου να ανοίγουν και πάλι και να υποδέχονται από κάθε σημείο της Οικουμένης νέα στελέχη που σκιρτούν για θεολογική κατάρτιση».

Εμπνευστής και (πιθανώς) θεμελιωτής της ήταν ο Πατριάρχης Μητροφάνης, ο οποίος της δώρισε βιβλία και 300 σπάνια χειρόγραφα, πολλά από τα οποία σώζονται σήμερα στο Φανάρι. Ωστόσο, κύριος δωρητής υπήρξε πάντοτε το Οικουμενικό Πατριαρχείο, στο οποίο ανήκει η βιβλιοθήκη. Στο υπόγειο της βόρειας πλευράς του μοναστηριού φυλάσσονται οι 120.000 τόμοι της – κυρίως βιβλία του 18ου και 19ου αιώνα, αλλά και παλαίτυπα του 16ου αιώνα. «Το υλικό της είναι ιδιαίτερο: όλοι οι τόμοι, τα περιοδικά και οι συλλογές μας. Τις έχουν δωρίσει άνθρωποι που υπηρέτησαν και αγάπησαν το Οικουμενικό Πατριαρχείο» αναφέρει στο «Εθνος της Κυριακής» ο αρχιμανδρίτης π. Καισάριος Χρόνης, διευθυντής της βιβλιοθήκης της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης.

Πρόκειται για έναν χαρισματικό ιερέα ο οποίος ανέλαβε τη διεύθυνση της βιβλιοθήκης το 2013, όταν πήγε μόνιμα στην Κωνσταντινούπολη με την επιθυμία να χειροτονηθεί διάκονος στην Ιερά Πατριαρχική και Σταυροπηγιακή Μονή της Αγίας Τριάδος. «Θεωρώ πως η διακονία μου στο Πατριαρχείο, αλλά και στη διεύθυνση της βιβλιοθήκης, είναι μεγάλη ευλογία για τη ζωή μου και για μένα προσωπικά.

Έχουμε κληθεί από τον Οικουμενικό μας Πατριάρχη, πέρα από την εκεί διακονία μας, να “σπουδάσουμε” το πνεύμα, το ήθος και την ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου μας, πάντα υπό την πνευματική καθοδήγηση του σεβαστού μας ηγουμένου και γέροντος. Η βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής σήμερα αναδιοργανώνεται.

Ήδη το 70% τού έργου της καταλογογράφησης έχει ολοκληρωθεί» τονίζει. Πατριάρχες, μητροπολίτες, σχολάρχες και καθηγητές της Θεολογικής Σχολής, ηγούμενοι, αλλά και λαϊκοί, κληροδοτούσαν κατά παράδοση την προσωπική βιβλιοθήκη τους στη βιβλιοθήκη της Θεολογικής Σχολής. Δεν είναι, λοιπόν, μια τυχαία βιβλιοθήκη, αλλά μια βιβλιοθήκη που ζούσε και αφουγκραζόταν όλη την ιστορία του Οικουμενικού Πατριαρχείου ανά τους αιώνες.

«Όταν ανέλαβε την ηγουμενία ο μητροπολίτης Προύσης και μπήκε στους χώρους της μονής, είδε με έκπληξη ότι σε πολλά δωμάτια καθηγητών και μητροπολιτών υπήρχαν βιβλιοθήκες.

Αυτό δείχνει πως η Χάλκη αποτέλεσε γι’ αυτούς ένα ανεξίτηλο σημάδι στη μόρφωσή τους, την παιδεία τους, αλλά και σε όλη τους τη ζωή, αφού πολλοί απ’ αυτούς ήταν και απόφοιτοι της Θεολογικής Σχολής της Χάλκης» λέει με συγκίνηση ο π. Καισάριος Χρόνης. Ετσι στο βιβλιακό υλικό προστίθενται 930 τίτλοι περιοδικών, 447 ελληνικοί και 483 ξενόγλωσσοι.

Πολύτιμος θησαυρός είναι και το ξενόγλωσσο υλικό της, και αυτό γιατί οι δωρητές της Σχολής της Χάλκης, ανάλογα με τις σπουδές τους, τα ιδιαίτερα ενδιαφέροντά τους και τις χώρες όπου σπούδασαν, κληροδότησαν στη βιβλιοθήκη τόμους σε πάμπολλα γνωστικά αντικείμενα και γλώσσες. Κυριαρχούν, φυσικά, τα βιβλία Εκκλησιαστικής Ιστορίας και Θεολογίας, αλλά και έργα Φιλοσοφίας, Νομικής και Ρητορικής, Αρχαιολογίας, Γεωγραφίας, Μουσικής και Λογοτεχνίας. Σπάνια είναι η συλλογή σλαβόφωνων έργων της.

Από το 2012 η βιβλιοθήκη έχει οριστεί ως Ίδρυμα Υποδοχής Φοιτητών Erasmus και δέχεται φοιτητές που κάνουν την πρακτική τους. Αυτό ξεκίνησε με τη σύναψη μνημονίων με τον όμιλο Πανεπιστημίων της Αττικής, υπεγράφησαν, επίσης, μνημόνια συνεργασίας με τις Ανώτατες Εκκλησιαστικές Ακαδημίες Αθηνών και Θεσσαλονίκης, με το ΤΕΙ Αθηνών και τη Βαυαρική Βιβλιοθήκη του Μονάχου. Οι δύο πρόσφατες συνεργασίες της είναι με το Διορθόδοξο Κέντρο της Εκκλησίας της Ελλάδος και με την Ορθόδοξη Ακαδημία Κρήτης.

Το έργο της ψηφιοποίησης

Ακόμα μία από τις δραστηριότητες της βιβλιοθήκης είναι η ψηφιοποίηση του υλικού, η οποία ξεκίνησε το 2013 με μια σημαντική επιχορήγηση από τον ΟΠΑΠ. Εναν χρόνο μετά και με την απόκτηση ειδικών μηχανημάτων ολοκληρώθηκε η καταλογογράφηση των τόμων και των σειρών του Αναγνωστηρίου, ενώ υλοποιήθηκε και η ψηφιοποίηση των «Εναίσιμων διατριβών».

Έτσι παραδόθηκε ένα σημαντικό αρχείο για τη Θεολογική Σχολή της Χάλκης σε ψηφιακή μορφή. Από το έτος 2015 έως σήμερα συνεχίζεται το έργο της ψηφιοποίησης της βιβλιοθήκης, έχοντας όμως ολοκληρωθεί η ψηφιοποίηση των

τεσσάρων περιοδικών του Οικουμενικού Πατριαρχείου («Απόστολος Ανδρέας», «Εκκλησιαστική Αλήθεια», «Ορθοδοξία» και «Ποιμήν»), της Επιστημονικής Επετηρίδος της Θεολογικής Σχολής του ΑΠΘ (1953-1997), της συλλογής «Πολυτίμων» (500 μοναδικών τίτλων αρχέτυπων και παλαίτυπων βιβλίων που ήρθαν στο φως με την καταλαγογράφηση που κάνει η Βιβλιοθήκη της Βουλής μέσω ομάδας εμπειρογνωμόνων), καθώς και άλλα πολλά περιοδικά ελληνόγλωσσα και ξενόγλωσσα. Η συνεργασία με τη βιβλιοθήκη της Βουλής ξεκίνησε το 2014 και συνεχίζεται μέχρι και σήμερα. «Είναι η πρώτη φορά που η Βιβλιοθήκη της Βουλής συνάπτει μια συνεργασία με έναν εκκλησιαστικό οργανισμό, όπως είναι το Οικουμενικό Πατριαρχείο και με μια Θεολογική Σχολή που είναι κλειστή και λειτουργεί στην Τουρκία.

Μας δίνει την ευκαιρία να διδαχθούμε πολλά, μας βοηθάει στην αναδιοργάνωση των τεκμηρίων της βιβλιοθήκης, αλλά και στην προβολή του πλούτου μας» εξηγεί ο π. Καισάριος Χρόνιος. Μάλιστα, ο ίδιος αποκαλύπτει ότι κάποια στιγμή μέσα στον χώρο της Θεολογικής Σχολής βρήκαν ένα δωμάτιο που ήταν γεμάτο κούτες με βιβλία και πολλά απ’ αυτά ανήκουν πλέον στη συλλογή των «Πολυτίμων». «Αυτά τα κουτιά μπορώ να πω ότι ήταν “kinder αβγά-έκπληξη”, γιατί κάθε φορά που τα ανοίγαμε δεν ξέραμε τι θα βρούμε μπροστά μας» λέει χαμογελώντας. «Να φανταστείτε ότι δεν μπορούσαμε να ανοίξουμε την πόρτα του δωματίου για να μπούμε μέσα γιατί οι κούτες έφταναν μέχρι το ταβάνι.

Ανοίγαμε μια κούτα και βρίσκαμε τη συλλογή του Ψυχάρη, άλλες κούτες περιείχαν παλαίτυπα του 16ου αιώνα, παρτιτούρες, χάρτες, οθωμανικά ή καραμανλίδικα βιβλία, γραμμένα στα τουρκικά με ελληνικούς χαρακτήρες, που είναι πολύ σπάνια. Με τη βοήθεια της Βιβλιοθήκης της Βουλής ξεκινήσαμε τον αποκιβωτισμό των βιβλίων, τον αερισμό τους σε ένα άλλο μέρος που διαμορφώσαμε με ράφια και την καταλογογράφησή τους στον κατάλογο της βιβλιοθήκης μας».

Πηγή: **www.ethnos.gr**